

ҰЛТ БОЛМЫСЫ

Республикалық патриоттық, әдебиеттанымдық журнал

№ 5 (30)

Мамыр 2014

Болат
БАЙҚАДАМОВ:
«ІСКЕРЛІГІ
ТАЛАЙҒА ҮЛГІ»

10-БЕТ

Сұлтанәлі БАЛҒАБАЕВ:
«ОЙ БИГІНДЕГІ
АЗАМАТ»

16-БЕТ

Бақытқожа РҮСТЕМОВ –

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ПУБЛИЦИСТИКАНЫҢ КЛАССИГІ

Сұлтанәлі БАЛФАБАЕВ,

жазушы-драматург, Дүниежүзі қазақтары қауымдастығының вице-президенті

ОЙ БИІГІНДЕГІ АЗАМАТ

Кез келген азаматтың бағасы – оның ой биігінен көріне алуы. Ой – адамның айнасы. Өзін жүзбе-жүз танымасақ та, баспасөз арқылы біз білетін Бақытқожа Төлегенұлы – публицист, тарихшы һәм бірнеше әндер, термелер жазған әмбебап азамат. Өзі Өзбекстан Республикасының Ташкент қаласындағы Суворов мектебінің түлегі екен. Әскери үрмелі оркестрде баритон және фортепианода ойнапты. Алғашқы мақалаларын жариялауды 1974-75 жылдары «Ленинская смена» («Экспресс-К») және «Лениншіл жас» («Жас Алаш») газеттерінен бастады. Біраз жылдар бойы «Казахстанская правда» газетіне штаттан тыс тілші болып қатысып тұрды. Жақсы, ойлы мақала-эсселері арқылы СССР журналистер және Қазақстан Журналистер одағының мүшелігіне өтті. Бірқатар мақалалары Мәскеу, Ташкент бұқаралық ақпарат құралдарында жарық көрді. Өз мамандығы ең алдымен экономист болғанымен, журналистиканы да қатар қамшылады. Облыстық, қалалық және халықаралық газеттерде жариялаған мақалалары оның қаламы жүрдек журналист екенін бірте-бірте әйгіледі. Сондай-ақ, араб тілінде және өзбек тілінде мақала жазып, онысы ұйғыр, өзбек, корей газеттерінде де, тіпті, Моңғолия, Ауғанстан, Пәкістан, Иран, Қытай елдеріндегі қазақ диаспорасына арналып, таратылатын «Шалқар» газетінде жиі-жиі жарық көрді. Біраз еңбектері елімізде шығып жатқан кітаптарға да енген.

Бақытқожа өз шығармаларында еңбек адамдары жайлы төгіле жазды, соғыс ардагерлерінің ерліктерін жырлады. Ол тәуелсіз Қазақстанның дамуы, жетіс-

тіктері мен оптимистік тұрғыдағы байыпты болашағы жайында да толғанды. Отансүйгіштік пен ұлттар арасындағы татулық, бұл қаламгердің қаламынан тыс қалмады. Бұның бәрі де отанға, елге, жерге деген махаббаттан туындап жатса керек. Бақытқожа сондай-ақ, адамдар арасындағы адамгершілік пен рухани ізгілік құбылыстарын зерттеп, тереңнен толғап жазып жүр. Өзі мемлекеттік және орыс тілде еркін жазады.

Ол соңғы жылдары – мемлекеттік жүйеде жауапты қызметтер атқарып келді. Қаржы және салық саласында өнімді еңбек етіп, содан кейін Қазақстан Республикасы монополияға қарсы комитетінің баспасөз хатшысы, кейін Қазақстан Республикасы транспорт және коммуникация министрінің кеңесшісі болды. Бақытқожа Төлегенұлы Оңтүстік Қазақстан облысында жүргенде Шымкент қаласының депутаты, қалалық кеңестің мүшесі болғанын да атап өтуге тиіспіз. Облыстық атқару комитетінде бөлім меңгерушісі, басқа да облыстық мекемелерде жауапты қызметтер атқарды. Екі мәрте (1990-1995 жылдары) Қазақстан Парламентіне жергілікті халықтың ұсынысымен үміткер болды. Адами қасиеттерге келер болсақ оның бойынан көптеген жан баласына тән жақсы құндылықтарды табуға болады. Айналасына тек жақсылық тілеп жүретін азамат ретінде белгілі. Көңілін қалдырғандарды да кешіре білетін жан.

Тәуелсіздік туын басқалармен бірге көтеріскен Бақытқожа Төлегенұлы жазу өнеріне басқа саладан келіп қосылса да, бүгінде елдегі келелі тақырыптарды жазып жүрген журналистердің бірі. Себебі,

ол проблемалық мәселелерді батыл зерттейді, батыр жазады. Ол қазіргі күні адам баласының жаратылысы жайлы және ғұмыр сүруі туралы таусылмайтын тақырыпты зерттеп жүр. Сондай-ақ, Дарвин ілімін зерделеуде соңғы 16 жылда батыл – батыл ойларға қалам тербеп, ерінбей еңбек етіп жүргендігі өз алдына бөлек әңгіме.

Ол дін саласы бойынша жаңа әлемдік мәселеге барып, зерделі зерттеу мақаласын да жазды. Оның біріншісі 2005 жылы қараша айында «Егемен Қазақстан» газетінде «Пайғамбардың сахабасы» (қысқартылған нұсқасы) деген атпен жарияланды. Оны оқырман өте қызыға оқыды, жылы қабылдады. Екіншісі, «Жоққа шығаруды жоққа шығару» (тұжырымдалған нұсқасы) деген атпен «Егемен Қазақстан» газетінде 2006 жылы мамыр айында жарық көрді.

Сондай-ақ осы тақырыпта «Казахстанская правда» газетінде «Тарих, рухани, толеранттық және уақытты байланыстыратын жол» деген тақырыпта да көлемді еңбегі басылып шықты. Сонан соң осы «Қазақстан және Ислам әлемі» атты күрделі мақаласын оқырмандары жылы қабылдады. Қазақстандағы шығыстану ғылымына өзіндік үн қосып келе жатқан білімді азаматтардың бірі. Ислам өркениеті саласындағы ғылыми-зерттеу еңбектері оқырмандардың ықыласына бөленіп келеді. Осы салада Ислам әлемінде ұлы шоқжұлдыздардың бірі болып танылған Әбу Ләйсті елімізге танытуда еңбегі орасан. Сонымен бірге Абдрахим бап, Ысқақ бап және Абду Жәлел баптар туралы ізденістері мен олар туралы мақалалары оқырманды көптеген ойларға жетелейді. Исламның қазақ жеріне, жалпы Орта Азияға қалай келгені туралы ізденістері де көңілден шығарлық еңбектер деуге болады.

Қысқасы, журналист, тарихшы, жан-жақты ізденімпаз азамат Бақыт Төлегенұлы – бұл күнде өз бағыт-бағдарын айқындаған, қаламы жүрдек, ойы орнықты қаламгер ретінде көпке танылып отыр. Оның көп жылғы жазба еңбектері енді жеке жинақ болып топталып, өз алдына жарық көріп жатса, нұр үстіне нұр болар еді. Өз ғұмырын ой еңбегіне арнаған жігіттің бүгінгі бітіргені де аз емес, ал бітірері одан да көп. Ол даусыз ақиқат.

Біз әріптес інімізге «әрдайым шығармашылық жолда жаңа жеңіске жете бер» деп тілек айтқымыз келеді.

Мен өмір бойына мақал-мәтелдерді жинап, жазып жүрмін. Сен де қызығушылық танытып жүр екенсің. Қазақтың інжу-маржан сөздерін ел арасында жүрген кезде жинай жүр. Келешекте керек болады.

Ән жазған екенсің, бұл өте жақсы өнер. Әркімнің қолынан келе бермейтін іс. Зейнолла Қабдоловтың өлеңіне жазған әнің, менің көңілімнен шығып тұр. Журналымызда басып шығарамын. Бақытжан, талантың өрлей берсін. Елгезек, елшіл бол.

Мұзафар ӘЛІМБАЕВ
1975 жыл

Менің Балалық шақ – бақытты шақ! өлеңіме жазған әніңнің кейіпкері де өзің сияқтысың. Қанатың талмасын, самғай бер! Ата-анаң он екі баланы тәрбиелеп отырған екен. Мұндай жанұяда балалар өмірдің қандай қиын екенін түсініп өседі. Мектеп қабырғасында жүріп, он жыл бойы мақта теруге қатынасыпсың. Бұл оңай емес. Өзбекстан мен Қазақстанның Оңтүстігіндегі мақталы алқаптарда мектеп оқушылары терімге тартылады дегенді естігенде аяйтынбыз. Ал, сол өңірден өзің сияқты талантты азаматты көріп, тіпті, сүйініп отырмын. Сенің болашағыңнан мен үлкен үміт күтемін. Есігің саған әрдайым ашық.

Аналық тілекпен Мәриәм ХАКИМЖАНОВА
1977 жыл